

Susidenko O. V.

Vinnytsya Trade and Economics Institute
Kyiv National University of Trade and Economics

Nahaichuk V. V.

Vinnytsia Educational-Scientific Institute of Economics
Ternopil National University of Economics

SYSTEM COMPONENTS OF FINANCIAL SECURITY PROVIDING IN ENTERPRISE AND ITS USAGE EFFICIENCY

Summary

The basic elements and conditions of providing the financial security of the enterprise and the efficiency of their interaction are investigated. In the article the factors which influence on the system of financial security providing are indicated, their effectiveness, are found out. The structure of basic principles in financial security providing of enterprise and efficiency of their use are defined. It is suggested the constituents of enterprise financial security providing to take the system combination of the principles, instruments, methods, levers and proper providing of defence of financial interests of the entity.

Keywords: financial enterprise security, efficiency, factors of influence, activity of the enterprise, methods, instruments, structure.

УДК 338.242.2

Хаврова К. С.

Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського

ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ВТРУЧАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ В УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Визначено основні завдання управління інноваційним розвитком для вирішення головної мети управління інноваційною діяльністю підприємства. Запропоновано використання терміна «блок» для кожної складової процесу інноваційного розвитку підприємства. Розглянуто втручання принципів інтелектуалізації в управління інноваційним розвитком підприємства із загальнокібернетичної точки зору.

Ключові слова: інноваційний розвиток, інноваційна діяльність, інновації, управління, принципи інтелектуалізації.

Постановка проблеми. Вплив інновацій на діяльність підприємства нині є радикальним і комплексним. Надзвичайно велика вигода при цьому належить інтелектуалізації його діяльності. Інтелектуалізація діяльності підприємства дає змогу правильно орієнтуватися йому у ринковому середовищі, підвищує ймовірність досягнення бажаного успіху, допомагає розвитку інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості, які, на думку провідних вітчизняних і зарубіжних учених [1-4], визнано важливою ознакою мінливого світу й неоднозначних глобалізаційних викликів.

Варто зауважити, що інтелектуалізація інноваційної діяльності з-поміж інших видів діяльності підприємства зазнає найбільшого впливу зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування підприємства. З огляду на це, особливої ваги набуває саме визначення основних принципів втручання інтелектуалізації як оптимальної побудови механізму інноваційного розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням інноваційної діяльності присвячені дослідження низки відомих вітчизняних та іноземних учених-економістів: В. Александрової, Ю. Бажала, П. Беленького, Т. Близнюк, В. Власової, О. Водачкової, В. Геєця, А. Гойка, Н. Гончарової, М. Долішнього, М. Джонк, С. Ілляшенко, Моше Рубінштейн, А. Пригожина, А. Савченка, А. Савчука, В. Терехова, П. Хавранека, М. Чумаченка, А. Чухна, С. Шмідта та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Методологічні та практичні засади інноваційної діяльності підприємств в теперішніх умовах їх функціонування потребують детального опрацювання, оскільки необхідно враховувати сьгоднішні особливості розвитку вітчизняної економіки.

Мета статті є обґрунтування теоретичних положень щодо втручання основних принципів інтелектуалізації в управління інноваційною діяльністю підприємства, а також обґрунтування введення поняття «блок» для кожної складової процесу управління інноваційним розвитком підприємств.

Виклад основного матеріалу. В умовах ринкової економіки ефективність діяльності підприємства багата в чому зумовлена правильністю обраної стратегії управління, станом економічного потенціалу, конкурентоспроможністю продукції, що випускається, місцем підприємства на ринку, тобто ефективним управлінням. Тому в даному дослідженні раніше необхідно визначити сутність таких понять, як «інноваційна діяльність» підприємства, «інноваційне підприємство», «інновації» і характерні для цього компоненти.

В умовах термінологічної невизначеності в науковому і практичному середовищі, що нині існує в Україні, щодо поняття «інноваційне підприємство» та суміжних з ним понять «інноваційна діяльність», «інновації», «інноваційний розвиток» ми погоджуємося з думкою міжнародного визнаного підходу, викладеного у «Керівництві Осло» [1], згідно з яким:

а) інноваційне підприємство визначається як підприємство, яке впровадило якусь інновацію протягом періоду спостереження, при тому, що, це можуть бути, як комерційно успішні інновації, так і невдалі, а також, які є результатом власних досліджень і розробок, так і запозиченими, тобто розробленими іншими суб'єктами [1, с. 32];

б) інноваційна діяльність – це комплекс наукових, технологічних, організаційних, фінансових, комерційних заходів, які у своїй сукупності призводять до інновацій або задумані з цією метою [1, с. 13];

в) поняття «інновація» трактується як введення у вживання будь-якого нового або значно вдосконаленого продукту (товару, послуги) або процесу, нового методу маркетингу або нового організаційного методу в діловій практиці [1, с. 31].

Крім того, на наш погляд, що склався під впливом низки наукових досліджень, представлених у роботах [1-9], найбільш відмінною рисою інноваційного підприємства сьогодні є орієнтація на виготовлення та продаж інтелектоємної продукції шляхом здійснення інноваційного розвитку в активному режимі за рахунок випереджаючого приросту знання та управління його потоками.

Таким чином, враховуючи різноманітність підходів до управління інноваційним розвитком підприємства з використанням принципів інтелектуалізації, тлумачення і складу функцій, вважаємо, що для кожної складової процесу управління інноваційним розвитком підприємств доцільніше використовувати термін «блок». Введення цього поняття сприяє укрупненню питань, що вивчаються, і більшої осаяності процесу управління ними. Блок є укрупненою структурною номенклатурою, що включає впорядковане коло близьких за призначенням питань, що дає змогу здійснити цілеспрямований пошук ефективних шляхів їх вирішення на основі повного і всебічного урахування основних факторів, що впливають на ефективність управління інноваційною діяльністю з обов'язковим зверненям уваги керівництва підприємств на питання інтелектуалізації.

Кожен блок системи управління інноваційним розвитком підприємства складається з об'єктивно значущих елементів, взаємодія яких в системі забезпечується управлінськими технологіями. Управлінські технології дають змогу раціоналізувати стратегію і тактику перспективного і оперативного управління. При цьому блоки відносно автономні і можуть розглядатися як самостійні системи, що складаються з підсистем іншого типу. Водночас існує їх певна супідрядність, і взаємозв'язки між ними змінюються в часі відповідно до процесу виконання своїх функцій. Блоки управління інноваційною діяльністю забезпечують комплексний характер рішень, що приймаються, що дає змогу уникнути одностороннього підходу до дослі-

дження використання процесу інтелектуалізації і небажаних наслідків теоретичного, практичного і організаційного характеру.

Пропонується виділяти вісім блоків (рис. 1), складових системи управління інноваційним розвитком: блок інструментарію; блок інформаційного забезпечення; блок організації процесу планування; блок організації контролю; блок прийняття рішень; блок стимулювання (мотивації), блок організації регулювання і аналітичний блок. Самі блоки та їхні елементи визначаються методом повного перебору варіантів з врахуванням апіорної невизначеності завдань, на основі аналізу економічної літератури, а також логічним шляхом комбінування основних початкових характеристик.

Як відомо, мета управління є основоположним елементом у діяльності системи, оскільки визначає бажаний стан, який повинна прийняти система в результаті дій, що управляють. Заради досягнення мети управління й організується вся система в цілому.

Головною метою інноваційного розвитку будь-якого підприємства є забезпечення мінімально можливих витрат та забезпечення максимального результату в поточному і перспективному періоді. Для досягнення цієї основної мети система управління інноваційним розвитком повинна вирішити такі завдання:

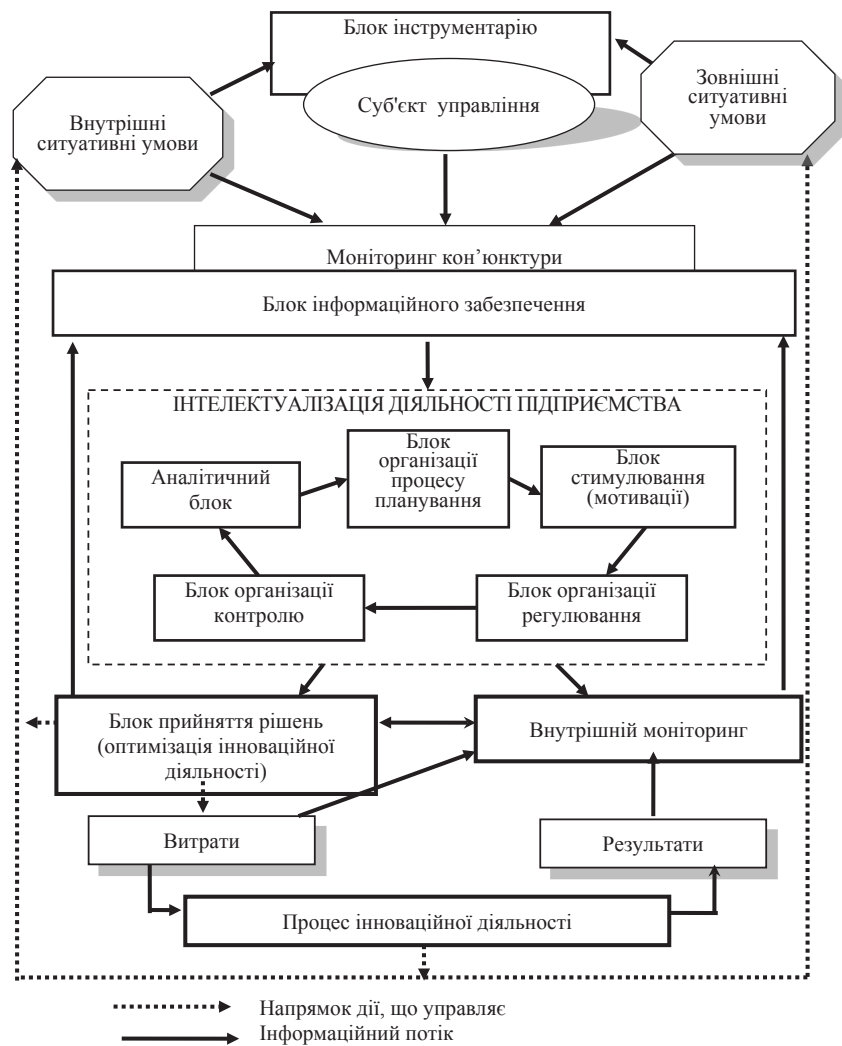

Рис. 1. Система управління інноваційним розвитком підприємства
Авторська розробка

1. Удосконалення економічних важелів і стимулів розвитку інноваційної діяльності. Це завдання забезпечується шляхом найбільш ефективного використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів підприємства і грамотною маркетинговою політикою.

2. Наукові дослідження та створення нових видів продукції, вдосконалення устаткування, технологічних процесів. Це дає змогу збільшенню можливостей задоволення потреб споживачів та суспільства в цілому за рахунок відновлення товарного асортименту.

3. Розширення обсягу використання як власних, так і придбаних інноваційних розробок. Важливим критерієм для прийняття управлінських рішень про доцільність використання коштів у виробництві інновацій, які є основою технічного та технологічного оновлення виробництва, необхідні для створення та випуску конкурентоспроможної продукції, що сприяє покращенню ефективності діяльності підприємства.

4. Забезпечення ефективної участі персоналу у інноваційній діяльності підприємства. Завданням керівництва є визначення інструментів і механізмів, що забезпечують стабільність високої інтелектуально-інноваційної активності персоналу як на індивідуальному, так і груповому рівнях. Одним із основоположних моментів в управлінні використанням інтелектуального потенціалу персоналу є напрямки інтелектуально-інноваційної активності персоналу по цільовій траєкторії діяльності інноваційного підприємства.

На нашу думку, найсуттєвішими проблемами активізації інноваційного розвитку на підприємствах є питання пошуку можливостей підвищення господарської діяльності підприємства. Для повного і швидкого розвитку інноваційної діяльності важливе значення має інтелектуалізація діяльності підприємства. Щоб зрозуміти основні принципи інтелектуалізації діяльності підприємства, необхідно чітко усвідомити механізм інноваційної діяльності підприємства.

При цьому головний інтерес являє зв'язок між інноваціями та економічними змінами під впливом зовнішньої середовища. За допомогою інновацій виникають і поширюються нові знання, підвищуючи потенціал економіки у створенні нових продуктів і все більш продуктивних способів функціонування. Такі поліпшення полягають, на нашу думку, в інтелектуалізації діяльності підприємства.

Механізм управління інноваційним розвитком підприємства можна розглядати із загальнокібернетичної точки зору, як сукупність що управляє і керованою складових, адекватно тих, що реагують на дії зовнішньої середовища і відхилення від заданого стану внутрішньої середовища. Розглянемо в

укрупненому вигляді дворівневу структуру механізму управління інноваційною діяльністю, що показана на рисунку 2.

Відомий американський фахівець з управління Герберт Саймон назвав прийняття рішень «суттю управлінської діяльності» [2]. Далі він відзначав, що будь-яка практична діяльність складається з «рішення» і «дії». Управління інноваційним розвитком, таким чином, можна розглядати як процеси прийняття рішень і як процеси, що містять дії, показані на схемі як «управлінська дія».

Методичні основи системи управління інноваційним розвитком є складовою частиною системи управління підприємства в цілому.

Модель управління підприємством, як управління інноваційним розвитком через досягнення певного образу майбутнього бізнес-успіху підприємства динамічно розробляється не один десяток років. Для розробки методичних основ системи управління інноваційним розвитком необхідне формування методологічної бази, яка повинна ґрунтуватися на таких умовах:

- наявність простий і зрозумілій технології здійснення управління інноваційною діяльністю;
- застосування системного підходу на ключових етапах управління інноваційною діяльністю;
- раціоналізація роботи так, щоб результати аналізу були початковим пунктом для побудови системи, тобто легко проектувалися на звичні інструменти управління підприємством, які в даному випадку стають інструментами реалізації управління інноваційною діяльністю.

У постійно мінливих умовах функціонування будь-якого підприємства особливу увагу треба приділяти і зміні в інтелектуалізації діяльності, тобто актуалізується стратегічна роль різного виду інтелектуальних ресурсів як ресурсів особливого роду, де місце основного активного елементу належить інтелектуальним ресурсам людини у погляді різних пізнавальних здібностей, що спираються на відчуття, сприйняття, пам'ять, уявлення, мислення, уява, що дають змогу абстрактно мислити, отримувати знання з інформаційних потоків і використовувати їх для управління навколишнім середовищем [3].

Тому, не претендуючи на повноту, можна зазначити деякі елементи підходу до інтелектуалізації діяльності в управлінні інноваціями, які для більшої значущості будемо розкривати у вигляді принципів:

1. Принцип категоризації. Передбачає кваліфікувати персонал підприємства не тільки по ступеню здібностей до праці у професійній сфері, але й широко підготовку працівника, його ставлення до роботи, креативна ініціативність, вміння приймати управлінські рішення з широкого кола питань.

2. Принцип динамізму. Відображає природне різноманіття розвитку дій і методів; вдосконалення технологій менеджменту на основі інформаційно-технічних засобів, обумовлених розвитком управлінського персоналу, його компетенції.

3. Принцип системної структуризації. Передбачає доцільність структуризації знань, що є альтернативним джерелом економічних перетворень на інноваційній основі та зумовлює вибір відтворювальної інтерпретації сутності та змісту інтелектуалізації діяльності

Рис. 2. Укрупнена схема дворівневої структури управління інноваційним розвитком підприємства

Авторська розробка

у вигляді специфічного з погляду відтворювальних особливостей процесу, який обумовлює ефективність інноваційної сфери підприємства.

4. Принцип єдності. Дає змогу виділити загальні закономірності у визначенні понять, дій і результатів. У міру накопичення знань, різноманіття прийомів, методів, теорій розширюють уявлення дослідника і народжують нові ідеї для нововведень.

5. Принцип психологічної готовності. Формує у працівників інноваційні компетенції, що дають змогу виробляти інновації самостійно, в процесі трудової діяльності, знаходити нове в досвіді інших і використовувати його у своїй організації.

Перераховані принципи не є вичерпними. Однак, якщо при їх використанні з'являється можливість реалізувати відоме висловлювання Ж.Д. Даламбера про те, що «кожне відкриття

прекрасно саме по собі, але ще більш прекрасний метод, яким воно отримано» [4].

Висновки і пропозиції. Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що при точному розумінні принципів інтелектуалізації діяльності підприємства ґрунтується механізм інноваційної діяльності підприємств як основи їх конкурентоспроможності. А вживання терміна «блок» в систему управління інноваційною діяльністю підприємства дасть змогу забезпечити управлінські дії суб'єкта по відношенню до об'єкта управління в процесі досягнення максимального результату діяльності підприємства.

Перспективи подальших досліджень передбачають розробку і реалізацію стратегічних напрямів у контексті формування механізму управління інноваційною діяльністю підприємства.

Список літератури:

1. Руководство Осло – Рекомендации по сбору и анализу данных по инновациям. – Совместная публикация ОЭСР и Евростата. Третье издание. – М., 2010. – 107 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://mgimo.ru/upload/docs_6/ruk.oslo.pdf.
2. Саймон Герберт А. Менеджмент в организациях : пер. с англ. / Герберт А. Саймон, Дональд У. Смитбург, Виктор А. Томпсон; Под общ. рук. Л.В. Калинин, Г.М. Квашнин, В.М. Лакеев; Общ. ред. А.М. Емельянов; Вступ. ст. Валентин Владимирович Петров; Общ. ред. Н.С. Слепцов. – Москва : Экономика, 1995. – 335 с. – (Государственная служба и региональное управление). – Библиогр. в подстроч. примеч. – На рус. яз. – ISBN 5-282-01840-3.
3. Яковлева Е.В. Интеллектуальный потенциал организации в условиях инновационной экономики : монография / Е.В. Яковлева. – Омск : ОмГТУ, 2009. – 160 с.
4. Харів П.С. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів / Харів П.С. – Тернопіль : «Економічна думка», 2003. – 326 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.tne.u.edu.ua/jspui/bitstream/316497/569/1/Інноваційна%20діяльність.pdf>.
5. Близнюк Т.П. Инновационная деятельность предприятия и ее составляющие // Бизнес-информ. – 2007. – № 9(1). – С. 71-74.
6. Ігнатенко О.Я. Система забезпечення інноваційного розвитку підприємства // Державний вищий навчальний заклад «Донецький національний технічний університет». – 05.06.08. – <http://masters.donntu.edu.ua/2008/fem/ignatenko/library/st2.htm>.
7. Ілляшенко С.М. Інноваційний менеджмент : підручник / С.М. Ілляшенко. – Суми : ВТД-Університетська книга, 2010. – 334 с.
8. Інвестиційно-інноваційна діяльність: теорія, практика, досвід : монографія / М.П. Денисенко, Л.І. Михайлова, І.М. Грищенко, А.П. Гречан та ін.; За ред. д.е.н., проф. акад. М.П. Денисенка, д.е.н., проф. Л.І. Михайлової. – Суми : Університетська книга, 2008. – 1050 с.
9. Рубинштейн Моше Ф. Интеллектуальная организация. Привнеси будущее в настоящее и преврати творческие идеи в бизнес-решения : пер. с англ. / Моше Ф. Рубинштейн, Айрис Р. Фирстенберг. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 192 с. – («Менеджмент для лидера»)

Хаврова Е. С.

Донецкий национальный университет экономики и торговли имени Михаила Туган-Барановского

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ОСНОВНЫХ ПРИНЦИПОВ ВНЕДРЕНИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛИЗАЦИИ В УПРАВЛЕНИЕ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ

Резюме

Определены основные задачи управления инновационным развитием для решения главной цели управления инновационной деятельностью предприятия. Предложено использование термина «блок» для каждой составляющей процесса инновационного развития предприятия. Рассмотрены принципы интеллектуализации в управлении инновационным развитием предприятия с общекибернетической точки зрения.

Ключевые слова: инновационное развитие, инновационная деятельность, инновации, управление, принципы интеллектуализации.

Khavrova K. S.

Donetsk National University Economics and Trade named after Mikhail Tugan-Baranovsky

THE GUIDELINES FOR THE IMPLEMENTATION OF INTELLECTUALIZATION IN MANAGEMENT OF INNOVATIVE ACTIVITY OF THE ENTERPRISE

Summary

The basic management tasks of innovative development solutions for the main objectives of management of innovative activity of the enterprise. It is proposed to use «block» the term for each component of innovative development of the enterprise. The principles of intellectualization in the management of innovative development of the enterprise with obscenities point of view.

Keywords: innovative development, innovative activity, innovation, management, principles of intellectualization.